

Þróunarstarf um kennslu í Þjóðskóginum í Þjórsárdal

Að verkefnið kom allt starfsfólk Þjórsárskóla, Ólafur Oddsson og Jóhannes H. Sigurðsson

Skýrsla um samstarfsverkefni Þjórsárskóla og Skógræktarinnar. Vinna var margþætt og er hér á eftir reynt að lýsa hinu ýmsu atburðir sem verkefnið buð upp á. Aftast í skýrslunni er samning við Skógræktinna og mat á henni. Vinnudagur á skólalóðinni, námskeið,útilega, jólaferð og réttarþema eru hér lýst í mál og myndum.

Nemendur og starfsfólk í vinnu við skólalóðinn

Vinnudagur á skólalóðinni – skógardagur 29. sept. 2010.

Afrakstur vinnudagsins er á skólalóðinni. Þar eru nú tvær jafnvægisslár, stiklur til að hoppa á milli, ræðupúlt, vinnustólpar og bekkir komnir í krakkakofa. Nemendum var skipt í vinnuhópa með einum kennara á hóp. Hver hópur hafði ákveðin verkefni eins og kemur fram á yfirliti skipulagsins. Vegna veðurs var ekki hægt að pússa borð/bekk og vegna starfsmanna þurfti að breyta hópum og fækka verkefnum. Hætt var við verkefnin: Klippa greinar í mosaík, skoða tré við veginn og mælingar á trjám. Eldri nemendur unnu úti þrátt fyrir veður en yngri nemendur fóru inn í skóla í önnur verkefni.

Allir að tálka

Grillaði pizzur yfir eld

Námskeið og kynning fyrir foreldra

Opinn dagur var haldinn í skólanum 2. september 2010 frá kl. 14 til 18. Það voru starfsmenn skólans sem höfðu daginn áður undirbúið opinn dag með því að útbúa sýnishorn af verkefnum og ákveða hlutverkaskipti. Daginn sóttu 31 gestur og unnu margvísleg verkefni úr skógarefni s.s. kolla, bekki, ausur, lærðu tálgutækni, skeftuðu eldhúsáhöld, smíðuðu borð með bekkjum, elduðu pizzur yfir eldi og fengu ketilkaffi. Starfsmenn skólans leiðbeindu í verkefnum, ræddu við gesti og kynntu þeim skógarvinnu í skólanum. Þetta var sérlega vel heppnaður dagur sem hefur borið hróður skólans víða og orðið til þess að leitað hefur verið til skólans um verkefni.

Jólaferð í skóginn og úrvinnsla

Þátttaka foreldra í jólaferð var góð, þ.e. af 27 heimilum sem standa á bak við skólann komu foreldrar frá 11 heimilum. Foreldrar tóku þátt í skólastarfinu í skóginum þennan dag, kynntust svæðinu og þáðu veitingar.

Nemendur hafa búið til ýmsa hluti úr gömlum jólatrjám. Má þar nefna skartgripahengi, krús, ausu, skrautmuni og snaga.

Krúsir og kertastjaki

Skraut og mósaikmynd

Útilega með nemendum, starfsmönnum og foreldrum

Skólaárið hófst með útilegu í skóginum. Þar komu foreldrar til aðstoðar, lánuðu búnað og voru sem viðbót við starfsmenn skólans. Árið 2009 voru 8 foreldrar sem gistu og 2 voru til aðstoðar að degi til. Haustið 2010 gistu 6 foreldrar og 5 voru til aðstoðar að degi til og fram á kvöld. Það varð aukning um eitt foreldri en samsetning hópsins breyttist. Þannig voru fleiri foreldrar sem tengdust yngri börnum í seinni ferðinni. Eldri nemendur virðast hafa öðlast sjálfstæði og kjart til að vera án foreldra í skógarumhverfi.

Verkefni í skógarútilegunni voru meðal annars að safna saman efnivið fyrir smíðavinna vetrarins. Lítið hefur verið keypt inn eftir það. Þar má meðal annars nefna margs konar skeftun, áhöld, krúsir og hillur.

Unnið í skóginum

Nemendur að borða

Námskeið um námsmat

Haldið var námskeið á starfsdögum að hausti 2010 í samstarfi við Flúðaskóla. Unnin voru verkefni á haustönn og síðan endað á námskeiði aftur í nóvember. Það var Ragnheiður Hermannsdóttir sem kenndi á námskeiðinu. Allir kennarar skólans sóttu námskeiðið og unnu að námsati hver í sinni grein, unnu námskvarða og leiðsagnarmat. Ætlunin var að yfirfæra þá kunnáttu yfir í skógarvinnu og verkefni í skógi. Það er ennþá í vinnslu og verður unnið áfram á næsta skólaári.

Meira samstarf við Flúðaskóla um námsat í skógarkennslu var ekki þetta skólaár eins og til stóð. Einnig reyndist erfiðara en búist var við að innleiða samræmt námsmat innan skólans og verður unnið áfram að því á næsta skólári.

Vinnudagur í skógi

Vinnudagur í skóginum var fléttaður inn í verkefni í tengslum við útilegu að hausti. Þá voru verkefni nemenda að grisja stíga og kortleggja skógarafurðir, s.s. berjasvæði, ákveðnar trjátegundir og fleira sem gæti nýst skólanum í öðrum verkefnum. Verkefnin voru ekki metin út frá hverjum og einum nemenda eftir skógardag, heldur metið í verkefninu jafnóðum og nemendur fengu tilsögn út frá þeirra getu og þekkingu. Í ljós kom að nauðsynlegt er að brjóta upp einstök verkefni svo nemendur vinni í stuttum lotum í hverju fyrir sig.

Nemendur og starfsmenn í Skaftholtsréttir

Réttarþema

Í eina viku að hausti hverju er unnið í þemavinnu í tengslum við réttir. Upphafið að þemavikunni er þörf skólans til þess að mæta áhugasviði nemenda og samfélaginu þessa vikuna. Áður voru nemendur svo uppteknir af fjallferðum og réttum að hefðbundin kennsla var erfið. Ákveðið var að brjóta skólastarfið upp og tyaka fyrir það sem var efst á baugi í samfélaginu. Þá voru teknar fyrir bæjarmörk á fé, númer bæja, lýsing á bæjum, fjallaleiðangrar, aðbúnaður á fjalli, saga réttanna, ullarvinnsla, líkan af afrétti og hálendinu og leiðir fjallmanna. Vikan endar með réttum í Skaftholtsréttum á föstudegi og í Reykjarréttum á laugardegi.

Ekki vannst tími til að vinna kennsluleiðbeiningar um verkefnið.

Fundir um verkefnið

Kennarafundir voru notaðir til að ræða verkefnið og námsmat. Skipulagið var annað en áætlað var í framkvæmdaráætlun. Allir kennarar unnu saman, óháð því á hvaða skólastigi þeir kenndu. Oft skapaðist góð og gagnleg umræða en ekki tókst að samræma námsmat milli skólastiga. Niðurstaðan er að í raun var það ekki raunhæft. Í staðinn varð ljóst að mismunandi áherslur voru eftir aldri og þroska nemenda. Stýrihópi tókst ekki að koma því lengra á þessu skólaári. Til stendur að vinna áfram í námsmati til að efla það enn frekar.

Skógarvinna undanfarin tvö ár – afrakstur samstarfssamnings við Skógrækt ríkisins.

Sjá uppgjör á samningnum inni í samningnum.

Skógrækt
ríkisins

Skólaþróunarverkefni

Mat skólans á samstarfssamningi um skólastarf í Þjóðskóginum Þjórsárdal.

1.

Skógrækt ríkisins og Þjórsárskóli gerðu með sér eftirfarandi samning um nýtingu Þjóðskógarins í Þjórsárdal í skólastarfi Þjórsárskóla. Lokamat á samstarfssamningnum er skrifað með stærra lettri eftir hverja grein. Í lokin er áfangamat eftir fyrra samstarfsárið.

2.

Markmið samstarfsins er að kanna hvernig nýta má Þjóðskóg í þverfaglegu skólastarfi og tengja það skólanámskrá og einstökum námsgreinum með stígangda í verkefnum í samræmi við aldur og þroska nemenda. Stefnt er að því að útikennsla verði hluti af eðlilegu og daglegu skólastarfi Þjórsárskóla og tengi skóla við samfélagið í gegnum skógarkennslu.

Það hefur tekist að breyta viðhorfi til skógarkennslu og ferða í skóginn. Þróunarferlið hefur verið þannig:

- a. Í upphafi var starfsfólk sem fór í skóginn og kynnti sér hann, svæðið og hugsanlega möguleika í kennslu og sem forðabúr efnis í verkefni. Það var gert með námskeiði fyrir starfsfólk sem haldið var í skóginum, vettvangsferð í skóginn og samráði við skógarvörð.
- b. Næst fóru starfsmenn með nemendur í skóginn og öfluðu sér verklegar þekkingar í skóginum. Prófuðu aðferðir og sóttu sér efni. Á því stigi voru skólaverkefni sem að öllu jöfnu hefðu verið unnin inni í skólastofu útfærð til að nota í skógaumhverfinu. Þannig voru verkefni skólans tengd skógarvinnu og öfugt.
- c. Þriðja skrefið var að starfsmenn, nemendur og fjölskyldur fóru saman í skóginn og nýttu hann. Farin var jólaferð þar sem fjölskyldur völdu sér jólatré og nutu útivistar og svæðisins í sameiningu. Einnig voru farnar útilegur með fjölskyldum að hausti. Í þessum ferðum voru fjölskyldur að sækja skóginn heim og læra á hann.
- d. Fjórdi skrefið var að nýta skógarafurðir í uppbyggingu á skólalóðinni. Skógurinn var færður til skólans. Nemendur unnu verkefni í skólanum úr skógarefni og skógarefni varð hluti af skólaumhverfinu.
- e. Síðasta skrefið var að taka skóginn í skólann og kynna hann þaðan út í samfélagið. Haldinn var kynningardagur þar sem fólki úr samfélaginu og frá öðrum skólum bauðst að koma og kynna

verkefnum skólans og möguleikum í skógarnytjum. Það voru starfsmenn skólans sem miðluðu út til annarra því sem þeir höfðu tileinkað sér í fyrri verkefnum.

3.

Skógrækt ríkisins leggur til aðstöðu í Þjóðskóginum og aðstoðar við að finna einstökum verkefnum stað í skóginum ásamt því að veita starfsfólki skólans almenna skógarfræðslu sem nýst getur í skólastarfi þar með talda reynslu af starfrækslu skólaþróunarverkefnisins Lesið í skóginn- með skólum.

Starfsfólk Skógræktarinnar aðstoðar starfsfólk skólans og nemendur þar sem það á við og hefur uppeldislegan tilgang og styrkir um leið samstarf í grenndarsamfélagi.

Slíkt skal þó ákveðið með góðum fyrirvara og í samráði við hlutaðeigandi starfsmenn.

Skógarvörður hefur kennt okkur meðal annars að grisja stíga, kvista upp, hreinsa frá nýjum trjám og verið til aðstoðar á allan hátt. Hann hefur líka komið í skólann og verið með í að miðla þekkingu þar. Skógarvörður hefur ætíð verið innan handar með tillögur að staðsetningu verkefna þegar á þarf að halda. Hann hefur greitt götu skólans fyrir útilegu með alla nemendur að hausti og tekið á móti fjölskyldum í jólaferð skólans þegar jólatré eru sótt.

4.

Skógræktin veitir skólanum aðgang að efni til nota í skólastarfi s.s. ber, sveppi, skógarefni s.s. timburboli og greinar sem falla til við grisjun sem annað hvort er unnið af nemendum eða starfsfólki Skógræktar ríkisins. Efnið er ýmist notað til kennslu s.s. eldiviður í eldun, í smíði eða öðrum list- og verkgreinum eða til uppbyggingar á leik og kennsluáðstöðu til útináms við skólann eða í skóginum. Með því má fá svör m.a. við því hvernig nýta má einstakar skógarafurðir og viðartegundir í skólastarfi.

Skólinn hefur fengið grisjunarefni heim í skóla, einnig stóra boli í útihúsgögn og leiktæki á skólalóð. Þar fyrir utan hefur skólinn nýtt sér kunnáttu úr skógarvinnunni til að ná sér í efni úr nánasta nágrenni skólans og notað í verkefni í skólanum.

5.

Skólinn sér um að halda utan um reynslu og þekkingu sem til verður í samstarfinu og nýst geta öðrum skólum s.s. einstök verkefni og vinnulag. Sérstaklega skal hugað að þáttum er lúta að einstaklingsmiðuðu námi, samþættingu námsgreina í útinámi, námsmati og þroskaþáttum nemenda.

Skólinn heldur utan um öll verkefni og skipulag skógarkennslu og hefur miðlað því til annarra skóla þegar beðið hefur verið um það og einnig á sérstökum kynningardegi haustið 2010.

6.

Samstarfsaðilar mynda með sér þriggja manna stýrihóp sem skipaður er skólastjóra Þjósárskóla, verkefnisstjóra LÍS- verkefnisins og skógarverði í Þjóskóginum í Þjórsárdal. Stýrihópurinn sér um að framfylgja samningnum og tekur saman skýrslu um samstarfið í lok hvers skólaárs.

Sjá áfangamat að loknu fyrra árinu.

7.

Samningurinn gildir frá undirritun hans og til tveggja ára eða til lok skólaársins 2011 og skal þá árangurinn metinn og tekin ákvörðun um framhald ef þurfa þykir.

Hvor aðili um sig getur sagt upp samningnum með 6 mánaða fyrirvara.

Áfangamat á samstarfsverkefni Þjórsárskóla og Skógræktarinnar

Í apríl 2010 var farið yfir stöðu mála og metið hvernig til hefði tekist á fyrra skólaári samstarfsins. Samstarfsþáttum var skipt í þrennt.

Þjórsárdalsskógur

Skógarferðir hafa verið fleiri og fjölbreyttari en reiknað var með í fyrstu. Foreldrar/ íbúar hafa komið með og tekið þátt. Fjölbreytt verkefni hafa verið unnin af nemendum á mismunandi stöðum í skóginum. Starfsfólk hefur kynnt sér skóginn í hestaferð vorið 2009. Gerð var könnun á viðhorfi nemenda til skógarferðanna. Valin jólatré með foreldrum og börnum.

Skólalóðin- aðstaða til leikja og kennslu

Starfsfólk vann við að skipuleggja leik og námsaðstöðu á skólalóð. Starfsfólk og nemendur hafa unnið við uppbyggingu á aðstöðunni, sett upp skjólgirðingar, eldstæði, bekki og lagt stíg að eldrjóðrinu. Móarnir í kringum skólann eru notaðir jöfnum höndum til leiks í frímínútum og skiptist á milli hópa hverjir nota tiltekin svæði. Nemendur dreifast almennt mikið um svæðið í frímínútum. Elstu nemendurnir velja oft að vera inni og spila borðtennis.

Vinna með skógarefni úr þjóðskóginum og nærumhverfi

Notað hefur verið skógarefni sem tekið hefur verið í skógarferðum og einnig sótt efni í skjólbelti við samkomuhúsið. Íbúar hafa gefið trjáboli sem falla til við grisjun og leyft nemendum að klippa skjólbelti og tré í görðum sem efnistöku í verkefni. Tálguvinna hefur verið fjölbreytt. Nemendur hafa tileinkað sér rétta umgengni og nýta sér tálgutæknina við vinnu. Munir sem unnir eru í smíðatímum eru settir til sýnis öðrum nemendum, starfsfólki og foreldrum í skólanum áður en þeir eru teknir með heim. Skógarefni var notað í leiksýningu á árshátíð nemenda og leikritið var skógartengt. Tálguvinnan er e.t.v. komin lengra en við mátti búast.

Árnesi, 12. júlí 2011

Ingibjörg María Guðmundsdóttir
skólastjóri

Bolette Höeg Koch
verkefnastjóri